

відновлення у разі порушення. На даному етапі розбудови правової держави в Україні відбуваються реформаційні процеси, які в тому числі передбачають і вдосконалення механізму захисту прав людини відповідно до європейських та міжнародних стандартів.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР// Відомості Верховної Ради. – 1996. – №30. – Ст. 141.
2. Погорілко В.Ф. Конституційне право України/ В.Ф. Погорілко. – Київ : Наукова думка, 2002. –732 с.
3. Скакун О. Ф. Теорія держави і права[підручник]/ О.Ф. Скакун. – К.: Правова єдність, 2010. –525 с.
4. Нелін О. Конституційний механізм захисту основних прав і свобод людини і громадянина в правовій доктрині України/ О. Нелін // Юридична Україна. – 2016. – № 5-6. – С. 9-14.
5. [Прієшкіна О.В.](#) Забезпечення прав людини в Україні: стан та перспективи/ О.В. Прієшкіна // [Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки.](#) - 2017. – Т. 200. – С. 109-114.
6. Юзефів А. Р. Конституційні гарантії забезпечення прав і свобод людини. Порівняльне аналітичне право. –2018.– № 1. –С. 74–77.

Ходацька Сніжана

курсант ННІ № 1 НАВС

Науковий керівник: професор кафедри конституційного права та прав людини НАВС, кандидат юридичних наук, доцент **Лапка Оксана**

ПРОБЛЕМА ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ З ДІТЬМИ

Одним із показників духовного розвитку та соціальної зрілості суспільства є ставлення до дітей. Вкладаючи ресурси в дитинство, держава зміцнює майбутні продуктивні сили, забезпечує сталість економічного і духовного поступу. Тому в суспільстві, що зорієнтоване на високі загальнолюдські цінності, не можуть бути терпимі прояви жорстокого поводження з дітьми, зневажання їхніх інтересів, оскільки це має тяжкі соціальні наслідки: формуються соціально дезадаптовані, малоосвічені особистості, а головне – насильство знову породжує ту ж саму жорстокість.

Стан який переживають скривджені діти стосуються кожного громадянина суспільства. Слід зазначити, що згідно з дослідженнями проведеними на Заході України можна зробити невеликий, але фатальний висновок, що більшість дітей із бідних сімей страждають від асоціального ставлення з боку батьків та інституцій, які теоретично були створені саме для того щоб допомагати та всебічно підтримувати таких дітей. Реальність така, що вірогідність кривдження дітей є в усіх соціальних верствах та в усіх сім'ях на різних етапах розвитку. Діти – це майбутнє кожної держави. А тому фізичні та емоційні травми, які вони переживають, обкрадають суспільство та усіх його

членів зокрема. Не завжди можна уникнути дитячих травм, але їхня мінімізація має стати важливою метою соціальної політики.

Насильство над дітьми – проблема, яка завжди існувала і скоріш за все ще дуже довго буде існувати у сучасному суспільстві. Сучасність демонструє такі його приклади, як смерть дітей від голоду, загибель їх під час бомбардувань і обстрілу, міжнародних конфліктів, вбивство в таборах біженців, на побутовому ґрунті. Нерідкі і такі форми насильства, як торгівля дітьми, залучення до жебрацтва, проституція, економічна експлуатація, позбавлення житла, коштів для існування, зневага потребами й інтересами. Діти є самою незахищеною і уразливою частиною суспільства, повністю залежною від дорослих. Саме по їх провині діти стають жертвами домашнього насильства, опиняються в зонах стихійних і природних катастроф, військових дій тощо. Насильство над дітьми – широке поняття, яке включає різні види поведінки батьків та опікунів, інших родичів, вчителів, вихователів, будь-яких осіб, які старші або сильніші.

Розрізняють чотири основні форми жорстокого поводження та зневажання дітей:

1. Фізичне насильство – дії або відсутність дій з боку батьків або інших дорослих, в результаті яких фізичне або розумове здоров'я дитини порушується, або знаходиться під загрозою пошкодження. Наприклад, тілесні покарання, удари долонею, стусани, опіки, задушення, грубі хапання, штовхання, плювки, застосування палиці, ремня, ножа, пістолета. Фізичне насильство включає в себе залучення дитини до вживання наркотиків, алкоголю, дачу йому/їй отруйливих речовин або "медичних препаратів, що викликають одурманення (наприклад, снодійних, не прописаних лікарем). У деяких сім'ях як дисциплінарні заходи використовують різні види фізичного покарання - від запотиличників і ляпанців до биття ремнем. Фізичне насильство - це фізичний напад (катування), воно майже завжди супроводжується словесними образами і психічною травмою.

2. Сексуальне насильство або розбещення - використання дитини (хлопчика або дівчинки) дорослим або іншою дитиною для задоволення сексуальних потреб або отримання вигоди. Сексуальне насильство включає в себе статеві зносини (коїтус), оральний і анальний секс, взаємну мастурбацію, інші тілесні контакти із статевими органами. До сексуального розбещення відносять також залучення дитини до проституції, порнобізнесу, оголення перед дитиною статевих органів і сідниць, підглядання за нею, коли дитина цього не підозрює: під час роздягання, відправлення природних потреб.

3. Психологічне насильство – дії одного члена сім'ї на психіку дитини шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, якими навмисно спричиняється емоційна невпевненість, нездатність захистити себе та може завдаватися або завдається шкода психічному здоров'ю. Психологічне насильство має такі прояви: використання лайливих слів, крику, образ, принизливих дій, що спричиняють шкоду самооцінці дитини; вияв брутальності стосовно родичів, друзів дитини, висловлювання чи дії, що вчинені з метою принизити дитини. У психічному насильстві можна виокремити вербальне та

емоційне насильство. Вербальне (словесне) чиниться у разі критики і докорів буквально за кожний вчинок. Емоційне насильство може відбуватися взагалі без слів за допомогою міміки, пози, поглядів, інтонації.

4. Зневага інтересами і потребами дитини - відсутність належного забезпечення основних потреб дитини в їжі, одязі, житлі, вихованні, освіті, медичній допомозі з боку батьків, опікунів або інших осіб через об'єктивні або суб'єктивні причини. Типовим прикладом зневажливого відношення до дітей є залишення їх без нагляду, що приводить до нещасних випадків, отруєння і інших небезпечних для життя і здоров'я дитини наслідкам. Незалежно від того, в якій формі відбувається насильство, з часом його прояви стають дедалі жорстокішими. Найбільш розповсюдженими в сімейних стосунках є психологічна форма насильства: грубість (в 48% сімей), приниження один одного (14%), а також фізичне насильство - побиття (6%). Грубість у взаєминах сприймається більшістю чоловіків та жінок як норма сімейного спілкування. Наслідками насильства можуть стати смерть, тілесні ушкодження, іноді безповоротні, самогубства, втрата почуття самоповаги у жертви тощо. Насильство породжує насильство. Постійне грубе ставлення може спровокувати відповідні насильницькі дії.

Насильство над дітьми можна класифікувати за такими ознаками:

- залежно від стратегії кривдника: явне та приховане (непряме);
- за часом: те, що відбувається зараз, і те, що трапилося в минулому;
- за тривалістю: одноразове та багаторазове, що триває довгі роки;
- за місцем оточенням: вдома – з боку родичів, в школі – з боку педагогів або дітей, на вулиці – з боку дітей або незнайомих дорослих.

Першим міжнародним документом, в якому ставилася проблема прав дитини була Женевська декларація 1923 року, спрямована на створення умов, що забезпечують нормальний фізичний і психічний розвиток дитини, право дитини на допомогу, належне виховання, захист. Важливим документом щодо захисту дітей стала прийнята 10 грудня 1948 року Генеральною Асамблеєю ООН Загальна декларація прав людини. У ній вперше зафіксовані основи захисту прав дітей. Свій розвиток Декларація отримала в пактах прав людини, що гарантували рівні права всім дітям і забезпечення їх основних соціальних потреб. Головним документом сучасності, який регулює законодавство щодо насильства над дітьми на міжнародному рівні є Конвенція ООН про права дитини, що була прийнята у 1989 році і ратифікована більше 175 країнами світу. У Конвенції були сформульовані наступні міжнародні норми з питань насильства над дітьми та відсутності турботи про дітей: Стаття 12 містить вимогу про те, щоб діти мали можливість висловлювати свою точку зору в ході судового або адміністративного злочинства. Стаття 19 містить вимогу протек, щоб були вжиті законодавчі та адміністративні заходи для захисту дітей від всіх форм насильства та сексуальної експлуатації. Стаття 20 містить вимогу про те, щоб забезпечувався спеціальний захист та допомога всім дітям, котрі полишили свої внаслідок насильства. Стаття 34 містить вимогу про те, щоб були вжиті заходи для захисту дітей від сексуальної експлуатації. Стаття 39 містить вимогу про те, щоб офіційні особи направляли дітей-жертв насильства

на реабілітацію. Конвенція ООН про права дитини зобов'язує держави, які ратифікували цей документ вживати всіх необхідних законодавчих, адміністративних, соціальних і просвітніх заходів щодо захисту дитини від усіх форм фізичного, психічного насильства, образи чи зловживання, відсутності піклування чи недбалого і брутального поводження та експлуатації, включаючи сексуальні зловживання, з боку батьків, законних опікунів чи будь-якої іншої особи, яка піклується про дитину. Україна ратифікувала Конвенцію ООН про права дитини у 1991 році та внесла відповідні зміни до національного законодавства згідно з тими міжнародними стандартами, які зазначені у цьому документі. Право дітей в Україні на захист від усіх форм насильства гарантується статтями 28, 52 Конституції України, відповідно до яких ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню. Значним кроком України уперед, який визначив проблему забезпечення прав дітей, відповідних умов та механізмів для їхнього гармонійного розвитку загальнонаціональним пріоритетом, став Закон України «Про охорону дитинства», який узаконив засади державної політики у сфері дитинства. Статтею 10 Закону України «Про охорону дитинства» встановлено, що кожній дитині гарантується право на свободу, особисту недоторканість та захист гідності. Будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом. Правові й організаційні основи попередження насильства в сім'ї, органи та установи, на які покладається здійснення заходів з попередження такого явища, визначає Закон України «Про попередження насильства в сім'ї», прийнятий у 2001 році.

Насильство щодо дітей існує у всіх країнах світу й соціальних групах, не залежить від рівня доходів і етнічного походження, набуває різних форм, часто відбувається під прикриттям закону й держави. на сьогоднішній день міжнародні договори, учасницею яких є Україна, дозволяють вирішувати питання, пов'язані із здійсненням батьківських прав і виконанням обов'язків як матеріального, так і нематеріального характеру, незалежно від громадянства і місця проживання батьків і дітей.

Слід зазначити, що в Україні основні підходи до осмислення й реалізації прав дітей, визначених міжнародним та вітчизняним законодавством, протягом останнього часу істотно змінилися. Це пов'язано з посиленням уваги з боку держави до інтересів дітей, удосконаленням механізму контролю за дотриманням чинного законодавства у сфері охорони дитинства, розвитком інституцій соціально-правового захисту дітей та багатьма іншими факторами.

Насильство над дітьми – це реальна загроза для розвитку суспільства. Адже жорстоке поводження з дітьми в подальшому формує з них соціально-дезадаптованих людей, не здатних створювати повноцінну сім'ю, бути гарними батьками, а також є поштовхом до відтворення жорстокості по відношенню до власних дітей.